

MARGIT GENNSER:

Sjöbo – socialistiska attityder – flyktingar

Sverige har under efterkrigstiden blivit alltmer kollektivistiskt och individualismen har satts på undantag. Kollektivismen kännetecknas av en sviktande tolerans för olikheter, skriver Margit Gennser.

Den stora offentliga sektorn, vårt höga skattetryck och våra intrikata transfereringssystem har minskat möjligheterna för en nykomling att med flit, arbetsvilja och okuvlig optimism skapa sig en ny och bättre existens. Förhållandena skapar ett beroende av statliga och kommunala bidrag och oförmåga att stå på egna ben, inte för att man inte skulle vilja det utan för att man inte fick chansen.

Civilekonom Margit Gennser är moderat riksdagsledamot.

Att vara rädd för det okända vare sig detta utgörs av nya utmaningar, nya idéer eller nya människor är sannolikt en sund instinkt. Den ökar våra chanser att överleva. Men rädsla har också en baksida. Den leder lätt till förstelning, orörlighet, konflikter och intolerans.

Den mänskliga mognadsprocessen innebär att vi lär oss att hantera vår rädsla, det vill säga både vara klokt försiktiga och utmanande orädda. I de "stora" barnböckerna finner man några av de mest insiktsfulla skildringarna om vardagsmänniskans rädsla. För nog illustrerar Nalle Puh, Kanin och Nasse och deras upprördhet över att Skogen fått två nya medborgare mycket av de känslor som människorna upplever i Sverige 1988 med en för våra förhållanden stor flyktingström. Nog finns det stort släktskap mellan Nalle Puhs skygghet inför främlingar och Sjöbos i Färs härad.

– Ingen visste egentligen var de kom från. De bara fanns i Skogen en dag: Kängu och Baby Ru. När Nalle Puh frågade Christoffer Robin: – Hur kom de hit? sa Christoffer Robin: – På det vanliga sättet, om du förstår, och Puh som inte gjorde det skyndade till sin vän Nasse för att höra hans mening om saken. Och hemma hos Nasse fann han Kanin, och så pratade de alla om det.

– Vad jag inte kan förlika mig med är detta att plötsligt vaknar vi en vacker dag – och vad finner vi, ett främmande djur bland oss. Ett djur som vi aldrig hört talas om förr. Ett djur som bär omkring sin familj i en ficka. Tänk om jag skulle bära min familj med mig i min ficka. Hur många fickor skulle jag då inte behöva?

Vad skulle man göra för att bli av med Kängu? Jo, Baby Ru skulle tillfångatagas

— kidnappas — och då skulle Kängu frivilligt lämna skogen. Projektet genomfördes men trots allt blev slutet lyckligt. Kanin och Ru blev vänner. Nasse upptäckte att Kängu inte tillhörde de farligaste djuren. Kängu och Ru stannade kvar i skogen och varje tisdag var Ru hos sin gode vän Kanin, och varje tisdag var Kängu hos sin gode vän Puh och lärde honom hoppa och varje tisdag var Nasse hos sin gode vän Christoffer Robin. Och så var alla belätta och nöjda igen.

Sjöbo och flyktingmottagningen

Resultatet av motsvarande händelse i Sjöbo fick inte samma lyckliga utgång. Det hela började när Sjöbo fick en förfrågan från invandrarverket om kommunen kunde ta emot 15 flyktingar. Majoriteten i Sjöbos kommunfullmäktige kände samma tvekan som Puh och Nasse inför främmande folk. Majoriteten beslutade att medborgarna i Sjöbo i folkomröstning skulle få tala om hur de ville ha det.

Hade Sjöboborna lämnats i fred precis som Puh och hans vänner hade säkerligen debatten om flyktingarna skett i större endräkt och blivit mindre inflammerad. Men så skedde som bekant inte.

Den föreslagna omröstningen fördömdes av riksmidia. Resultatet kunde då bara bli ett — Sjöboborna slöt sig samman och sa ett rungande nej till att ta emot 15 flyktingar, något som mer illustrerar småskurenhet än mörk intolerans.

Trots att Sjöbo 1988 har mycket av Kråkvinkel över sig är de mekanismer som skapat den tilltagande flyktingfientligheten av mera generellt intresse. Motsvarande reaktioner finns nämligen under ytan från Skåne i söder till Pajala i norr.

Kollektivismen

Sverige har under efterkrigstiden blivit alltmer kollektivistiskt. Individualismen har satts på undantag. Detta påstående är egentligen inte särskilt apart eller politiskt extremt. Den gamle socialdemokraten Valter Åman har uttryckt samma tankegång så här:

— Även i ett litet land som Sverige finns det tendenser att göra kollektivismen till en kommandobrygga över huvudet på individen.

Frågan blir då om den tilltagande kollektivismen och det växande avståndstagandet mot främlingar har ett samband? Det finns en rad faktorer som talar för detta.

Har den tilltagande kollektivismen och det växande avståndstagandet mot främlingar ett samband?

Kollektivism kännetecknas av en sviktande tolerans för olikheter. Detta ligger i sakens natur. Människan ska hämta sin styrka ur gruppens enhet i stället för att bygga på individens kunskaper, initiativförmåga och moraliska resning. En sådan livssyn påverkar givetvis människors utveckling. Att anpassa sig till gruppens ideal blir ett mål i sig vare sig det gäller materiella ting eller andliga förhållanden. Att vara olik blir något negativt. Självklart blir det då svårt för flyktingen med avvikande kultur i bagaget att accepteras av människor som fått lära sig att hylla det lika och att hysa rädsla för det som är olika. En generös flyktingpolitik blir följdriktigt svårare att hantera i ett kollektivistiskt land än i ett liberalt. Detta förhållande förstärks på ett annat plan.

Kollektivismen kräver en långt driven fördelningspolitik, som i sin tur ger människorna föreställningen att livet är ett nollsummespel. Om A får mer bidrag eller lägre skatter måste detta tas av B, C eller D. Att summan av våra tillgångar kan öka eller minska beroende på hur rationellt eller framsynt vi beter oss ingår inte i denna världsbild. Det är då inte heller förvånande att många människor värjer sig för att ta emot flyktingar. De själva får ju då en mindre del av en vad de tror statisk kaka.

Att summan av våra tillgångar kan öka eller minska beroende på hur rationellt eller framsynt vi beter oss ingår inte i den kollektivistiska världsbilden.

Kort sagt, människorna i Sjöbo och på andra håll reagerar exakt på det sätt som man lärt dem att reagera och det socialistiska etablissemanget borde vara tillfredsställt. Men i flyktingpolitiken måste man anständigtvis ställa sig på individens och de avvikandes sida fastän man i de flesta andra sammanhang bekämpar individualismen. Vägen ut ur detta dilemma har ansetts vara "uppfostran". Genom väl avvägda åtgärder och propaganda ska medborgarna tillhållas att vad som i övrigt gäller, inte gäller flyktingar och invandrare. Man försöker helt enkelt undertrycka de inkonsekventa och motsägelsefulla signaler som kommit från överheten med moraliserande fördömande. Detta bäddar för problem: "Revolter" som i Sjöbo och vad värre är: under ogynnsamma omständigheter kan denna typ av agitation sprida sig och fördjupas till en växande och avskrämd intolerans.

Förr i Sverige

Efter andra världskriget när svenskarna var betydligt fattigare än i dag och när bostadsbristen var mycket mer alarmrande tog vårt land med öppna armar emot utblottade främlingar. Dessa lyckades i de allra flesta fall skapa sig en ny framtid i Sverige. Inte så få av dem eller deras barn har nått framstående positioner inom näringsliv, kultur och vetenskap.

Varför gick det då så förhållandevis friktionsfritt på 40-talet och varför tycks svårigheterna vara så stora i dag? Många säger att det beror på att flyktingarna i dag är annorlunda än för 40–50 år sedan. Deras kultur är så olika, så främmande.

En del ligger det i detta, men samtidigt glömmer man bort att Sverige 1945 var ett betydligt homogenare samhälle än i dag med betydligt mindre erfarenhet av främlingar. En utblottad jude eller polack från ett tyskt koncentrationsläger var förhållandevis mer "främmande" än en flykting i dag från Iran eller Libanon.

Att resa i Europa var en omöjlighet under kriget och dessförinnan hade utlandsresandet varit något som endast kom över- och den högre medelklassen till del. I dag för TV, satelliter och billig turism människor inte endast i Europa utan från hela världen närmare samman. Och detta gäller alla samhällsklasser. Det måste således i huvudsak vara andra mekanismer som skapat de nya problemen även om olika flykting- och emigrantgrupper kan skapa skilda anpassningssvårigheter.

Den ganska allmänna rädslan för flyktingar och flyktingproblemet som vi möter i Sverige 1988 hänger i första hand samman med att Sverige har förändrats. Den stora offentliga sektorn, vårt höga skattetryck och våra intrikata transfere-

ringssystem har minskat möjligheterna för en nykomling att med flit, arbetsvilja och okuvlig optimism skapa sig en ny och bättre existens. Förhållandena skapar ett beroende av statliga och kommunala bidrag och oförmåga att stå på egna ben, inte för att man inte skulle vilja det utan för att man inte fick chansen. Samtidigt ökar oviljan bland dem som ska betala – bland skattebetalarna. Den socialistiska välfärdsstaten skapar – inte avsiktligt utan oavsiktligt – en miljö där intolerans lätt frodas.

Den svenska flyktingpolitiken kommer säkerligen att bli ett hett debattämne de kommande åren. En rad förändringar i

lagstiftning kommer att föreslås. Definitionen på vem som är flykting kommer att göras mer strigent. Kanske kommer man t o m att ge flyktingar temporära arbetstillstånd kort tid efter de kommit till vårt land. Men de förhållanden som på ett avgörande sätt gjort Sverige till ett sämre flyktingland i dag än för 40 år sedan kommer att förbigås med tystnad. När utvecklingen av den svenska välfärdsstaten alltmör fordrade att marknadsekonomi skulle beskäras då beskars också möjligheterna att ta till vara det mänskliga kapital som flyktingar utgör. Det är detta som kommer att förtigas.

Energiskog ingen lösning

Energiskogsodling på åkermark löser varken jordbrukets överskottsproblem, energiproblemet eller miljöproblemet. Dyr mat blir dyr energi. Låt fria priser avgöra vad som ska odlas på våra åkrar.

Åkerfällan

Olof Bolin, Ewa Rabinowicz,
Niels von Zweigbergk
Pris ca 80 kr

Kan köpas i bokhandeln eller beställas direkt från SNS Förlag.

Sköldungagatan 2, 114 27 Stockholm.
Tel 08-23 25 20

